

vojske na Turškem. Slovenski kapitalisti, požurite se, tam je polje za vaše delo. Oglejte si Beograd in sploh južno ozemlje naše nove države, da nas zopet ne prehitijo tuji: Srbi vas bodo sprejeli z odprtimi rokami.

Življenje v Beogradu je silno drago. Soba, če jo človek sploh dobi, stane na dan najmanj 50 kron. Tudi živil primanjkuje vsled pomanjkanja prevoznih sredstev kljub temu, da je v Slavoniji in Banatu neizmerna množina živil. Privatna inicijativa mora poseči vmes, državni aparat ima za sedaj preveč posla z mednarodno politiko.

Srbi nas Slovence visoko čislajo. S tem dejstvom moramo računati in si utrditi svoj vpliv v Jugoslaviji v vseh panogah. Gledamo lahko z velikimi nadami v našo jugoslovansko bodočnost. Sedaj pa delo in zopet delo.

— a.

Gospodarstvo.

Vinogradniki — pozor na trsno plesnobo ali oidij v letu 1919!

Izmed mnogoštevilnih rastlinskih zajedavk, ki napadajo vinsko trto, je poleg peronosporne trsne plesnobe ena najbolj nevarnih in pogosto nastopajočih. V vojnem času je ta prizadela vinogradnikom toliko škode, da se je bolj bojijo kot peronospore. Pomanjkanje izdatnejšega protisredstva — čistega, fino zmletega žvepla, ki smo ga pred vojno dobivali iz Italije, je krivo, da se je ta bolezen tako razpasla. Vsa priporočena nadomestila, kakor so: natrijev sulfat ali salojidin, hipermanganat, sivo žveplo, apneni belež, soda, pepel i. dr., niso dosegla niti izdaleka onega učinka, ki ga je možno doseči s pravim, fino zmletim žveplom. Zato je razveseljiva vest, da je „Slovenska kmetijska družba v Ljubljani“ sklenila kupčijo za večjo množino tega blaga, ki nam lahko v tem letu odstrani pretečo nevarnost; kajti glavice, ki povzročajo to bolezen, prezimujejo na trsnem lesu in bati se je, da bo tudi letos plesnoba povzročila mnogo škode posebno, ako bo poletje njenemu razvoju ugodno, to je, če bo prevladovalo vlažnotoplo

vreme. Plesnoba se rada pojavi v bolj zaprtih legah, v pregostih in bujno rastočih nasadih in posebno pri nekaterih, bolj trsnih vrstah. Peronospora slično napada tudi plesnoba vse zelene trsne dele, vendar s to razliko, da se naseli le na površju, dočim se peronospora vglubi v notranje dele listja, oziroma mladik in jagod; če opazimo, da se listje ob robu sfrkuje nekoliko navzgor in da je na listju, na mladikah in na grozdju neka pepelu podobna prevlaka, tedaj niti dvoma, da imamo v vinogradu trsno plesnobo, ki se, ako nastopi močno, tudi izdaja po plesnjivem duhu. V škodljivi meri nastopa največkrat samo na grozdju. Ker se, kakor rečeno, plesnoba naseli le na površju trsnih delov, jo je lahko ovirati v razvoju tudi še, če se je že tu in tam pojavila, dočim je peronospora mogoče zabraniti le, če se še zdravo trsje poskropi z bakreno galičeno-apnenno raztopino, ki naj prepreči kaljenje poronospornih trosov. Bakrena galica, ki je v zvezi z apnom izborno sredstvo zoper peronosporo, ne prepreči, oziroma ne ugonobi plesnobe; zoper to je po dosedanjih skušnjah najboljši pripomoček večkratno prašenje s fino zmleto žveplovo moko. Pod vplivom solne toplote se tvarja iz žvepla žveplena sokislina, katera zaduši plesnobo, oziroma prepreči razširjatev plesnobnih glivic na sličen način, kakor se prepreči plesenje praznih sodov, če se žveplena sokislina spravi v nje z vžiganjem požvepljanih trakov. Čim finejša je žveplova moka, tem manj je je treba in čim toplejša je ob enem vreme, tem preje se žveplo razžge in tem boljši je uspeh. Žveplovo moko je trse fino poprašiti prvič, ko so se pokazali vsi grozdiči, drugič neposredno pred cvetenjem in tretjič, ko dobe jagode nekako debelino drobnega graha. Žvepla pa se lahko brez škodljivih posledic tudi med cvetenjem, ako je to potrebno iz kateregakoli vzroka. Če se še v zlic trikratnemu poprašenju pozneje prikaže na kakem trsu bolezen, ga je enkrat poprašiti s sosednjimi vred. Žvepla se najlažje pri lepem vremenu, ko je prenehala jutranja rosa, in sicer tako, da je žveplo fino in enakomerno kakor megla razdeljeno. Dežuje li prej, nego je solnce žveplo razžgalo, tedaj je žvepljanje pri lepem vremenu ponoviti. Če je solnce učinkovalo, se čuti močen vonj po vinogradu. Ako bo

prilika dobiti žveplo, naj se je posluži vsak vinogradnik, sicer se izpostavlja pri sedanjih visokih vinskih cenah veliki izgubi, če mu plesnoba vsled opustitve žvepljanja uniči polovico ali še več trgatve. Žveplo naj bi naročali vinogradniki potom kmetijskih podružnic; zato se nujno priporoča ustanoviti v vsaki župniji eno kmetijsko podružnico naše „Slovenske kmetijske družbe v Ljubljani“, ki ima v zalogi razne gospodarske potrebščine, kolikor jih je pač mogoče dobiti pri sedanjih razmerah. Da bi bilo tako združenje kmetovalcev po župnijah splošno v korist, o tem ni dvoma.

Zupanc.

Garje ali srab.

(Piše živinozdravnik dr. Zavrnik.)

Bolezen je gotovo nekaj zelo neprijetnega in tem neprijetnejša, čim težje se odpravi ali ozdravi. K tem slednjim pripadajo nalezljive bolezni, ki se preneso od živega bitja na drugo. Nekatere se prenašajo po živalih iste vrste. Svinjska kuga je nevarna le svinjam, istotako rudečica ali pereči ogenj, druge se oprijemljejo več ali manj vseh domačih živali. Med slednje spadajo konjske garje. Ljudje še pogosto mislijo in verjamejo, da jih povzroči prehlad, da je to navadna srbečica ali da se z njimi čisti kri. Vsaj toliko so se že pojmi razbistrili, da ni slišiti več, da je to bolezen prineslo vreme ali megla. Vzrok bolezni je majhna živalica, manjša od uši, s prostim očesom komaj vidna; imenuje se srbec, pršica ali grinja. Imamo jih več vrst; najbolj nevarna in neprijetna je vrsta Skabies, ki povzroča garje pri konjih, kakor smo je bogati v ptujskem okraju, pa tudi drugod. Ta srbec se zarije v kožo, si rije rove, se živi od soka. V teh rovih leže samica jajca, iz katerih že v teku 3 do 10 dni izlezejo mladiči, ki so v 2 do 3 tednih godni, da se lahko spet množijo. Neki znanstvenik je preračunal, da se razvije v ugodnih razmerah iz enega para srbcov v 5 do 6 tednih pol milijona samcev in milijon samic. To je torej hitra razmnožitev in radi tega so tudi konji, ki se zanemarjajo, goli, komaj so se prikazali prvi znaki bolezni. Garje ali srab nastane torej le tam, kjer so se zaredili srbeci. Prenosljiva pa je bolezen in nevarna radi tega, ker ne moremo nikdar vedeti, kedaj se prenese; ker teh živalic nik-

potrebujejo, da bodo varčno gospodinjile in znale pridelke dobro porabiti ter iz njih napraviti tečno in zdravo hrano. Kako dobre jedi se dajo napraviti iz sočivja, in vendar koliko sadja gre v izgubo!

Carske oblasti.

Naselbina, kjer sem služil, je bila vas Borskijs. Štela je kakih 2000 hiš in kakih 18.000 prebivalcev. V njej je bila carska volost, pod katero sta spadali še dve manjši občini, ki pa sta tudi šteli vsaka nad 300 hiš. Carski uradnik je bil obenem sodnik, ki je smel kaznovati z ječo do 14 mesecev. Njemu so bili podrejeni orožniki, ki so bili vsemogočni. V bolnici sem se spoznal z inženirjem, ki so ga orožniki pretepli, da so mu kosi kože viseli z glave. Natepli pa so ga zato, ker jim je branil pretepanje vojnih vjetnikov. Ljudstvo je neuko, ne pozna svojih pravic, ne bere častnikov, veruje le, kar mu reče pop. Moj gospodar se ni mogel načuditi, da sem jaz vedel več o Rusiji nego on sam in kar gledal je, ko sem mu pripovedoval, kar sem bral nekda v knjigah in časnikih o Nemčiji, Franciji, Angliji, Ameriki in Japonski.

Druga instanca je bila ujezda v Busuluku; to bi bilo po priliki naše okrajno glavarstvo v večjem obsegu. Predstojnik je smel kaznovati z ječo do treh let. Tretja instanca je bila gubernija v Samari.

Pri Čehoslovakih in kozakih.

V času revolucije se je v naše oddaljene kraje izvedelo hitro, da je car odstavljen, druge posledice pa so prihajale le počasi. Do delitve zemlje sploh ni prišlo, ker so se v teh krajih bili boji med Čehoslovaki in boljševiki.

Ko je bil sklenjen mir v Brest Litovskem, bi bili imeli Rusi Nemčiji in Avstro-Ogrski vrniti vojne vjetnike, tudi Čeha, ki so se borili kot prostovoljci v ruskih vrstah. Ljening je to tudi hotel storiti in je zahteval, da se češkoslovaška legija v Pensi razoroži. Ti pa se niso dali razorožiti in njim so se pridružili tudi kozaki. Osem mesecev so bili Čehi gospodarji ob Volgi in vzhodno od Volge proti Sibiriji. Vzeli so v svoje vrste tudi vse vojne vjetnike, kolikor so jih našli v onih krajih. Tako sem tudi jaz služil tri mesce (septembra, oktobra in novembra 1918) pri kozaški artiljeriji. Toda kozaki so bili slabi vojaki, ki so se umaknili, ko je padel prvi strel. Mene je kozaške službe rešila bolezen in prišel sem v Orenburg ob Uralu v bolnico.

V tatarskem taborišču.

Ko sem ozdravil, sem prišel v tatarsko taborišče v Orenburgu; to je baraka velikanškega obsega. Ima obliko kvadrata, ki mu vsaka stran meri 450 m. V njej je nešteto majhnih celic, vsaka z železnimi vrati. Ljudstvo pripoveduje, da so Tataři nekda tu tržili z ženami. Vse je zelo dobro ohranjeno, dasi že kakih 200 let staro.

Tu so 21. januarja t. l. boljševiške čete presenetile kozake. Napadle so jih od treh strani, da so se komaj umaknili na vzhod in niso imeli več časa, da bi še nas vzeli v Sibirijo. Boljševiki so odprli barako in dovolili vsakemu, da gre svojo pot, kamor hoče. Jaz sem se 23. januarja napotil in po težavnem potovanju v najhujši zimi deloma peš, deloma po železnici sem 22. sušca srečno priromal v Ptuj. Od 7. do 10. februarja je bila zima, da mi je šla koža z lica in z rok. Prvič sem se dobro počutil v Debrecenu, ko

so nas desinficirali in sem po dolgem času izvrstno spal brez raznih neljubilnih gostov v obleki.

Kaj mislim o boljševizmu?

Ne poznam boljševiškega programa. Zna biti je dober in znabiti Ljening tudi dobro in pošteno misli. Toda način, kako si neizobraženo ljudstvo razlaga boljševiške ideje in jih izvaja, je pripeljal Rusijo na rob propada. Na Ruskem so kmetje ob izbruhu revolucije spomladi 1917 napadli graščine (kakor to zimo na Hrvatskem in Ogrskem) vzeli so, kar so mogli, drugo so uničili ter si zemljo razdelili. Ko so poželi in pospravili pridelke, pa so prišli boljševiki iz mest in so jim vse vzeli. Vsled tega noče nikdo obdelovati polja več nego rabi za sebe in bati se je, da bo letos na Ruskem lakota pomorila velik del prebivalstva.

Velika nevarnost je, da se bodo posamezni ruski boljševiki vtihotapili v druge dežele in razširili svoje pogubonosne ideje. Nezadovoljnežev, ki nočejo delati, pa bi radi dobro jedli in pili, je povsod zadosti. Še večja nevarnost pa so Madžari, ki so v boljševiških vrstah in katerih število se ceni na 250.000. Rus je mehke narave in se zadovolji, če mu daš jesti, Madžari pa so nenasitni roparji in ne poznajo strahu.

Če bodo naši ljudje spoznali, da brez dela ni jela, da torej mora vsakdo delati, ne pa živeti od goljufije, ropa in tatvine, da moramo drug drugemu pomagati in vzdržati mir in red, potem imamo upati, da boljševizem ne najde pota v našo Jugoslavijo tembolj, ker je naša država dovolj bogata, da preživi svoje prebivalstvo. To pa le, če vlada red v državi in če vsakdo stori svojo dolžnost.